BETÆNKNING

Afgivet af Lovudvalget

vedrørende

EM2025/85: Forslag til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse (Overgang til anden tidszone, afskaffelse af sommertid)
Fremsat af Inatsisartutgruppen, Naleraq

og

EM2025/104: Forslag til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse (Overgang til anden tidszone, afskaffelse af sommertid)
Fremsat af Siumut

Afgivet til forslagenes 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut, formand
Medlem af Inatsisartut Kuno Fencker, Naleraq, næstformand
Medlem af Inatsisartut Karen-Marie Kyed Frederiksen, Demokraatit
Medlem af Inatsisartut Bo Martinsen, Demokraatit
Medlem af Inatsisartut Nivi Rosing, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 14. oktober 2025 under EM2025 gennemgået forslagene.

FM2026/85 og 104
J.nr.: 01.33.03-00204
J.nr.: 01.25.01/26FM-LABU-00085 & 01.25.01/26FM-LABU-00104

Forslagenes indhold og formål
Grønland overgik den 25. marts 2023, kl. 22.00 til tidszonen UTC -2. Det indebar, at den almindelige tid i Grønland blev rykket 1 time frem.

Grønland blev dermed tidszonemæssig placeret midt mellem østkysten af Nordamerika og vestkysten af Europa, med en tidsforskel til begge sider på 3 timer.

Det har efter Grønlands overgang til tidszonen UTC -2 vist sig, at en del borgere oplever den nye tidszone som problematisk.

I april 2024 blev der over 2 uger gennemført en underskriftsindsamling, hvor omkring 2.700 personer tilkendegav deres støtte til dels at overgå til tidszonen UTC -3 (dvs. den tidszone, som tidligere var gældende for det meste af Grønland), dels at afskaffe sommertid.

Begge forslag til Inatsisartutlov om ændring af Inatsisartutlov om tidens bestemmelse imødekommer dette ønske.

Forslagene indebærer således, at den almindelige tid i Grønland rykkes 1 time tilbage. Derved vil solen stå højest på himlen omkring kl. 12 i Vestgrønland – men ikke Østgrønland eller Qaanaaq. I Ittoqqortoormiit vil solen stå højest på himlen omkring kl. 10. I Tasiilaq vil solen stå højest på himlen omkring kl. 11. I Qaanaaq vil solen stå højest omkring kl. 14.

Forslagene viderefører den gældende bemyndigelse til, at Naalakkersuisut kan fastsætte andre tidszoner for nærmere angivne områder i Grønland. Der vil dermed fortsat være mulighed for, at Danmarkshavn og Pituffik Space Base følger andre tidszoner end den almindelige tidszone i Grønland.

Det vil ligeledes være muligt at fastsætte andre tidszoner for f.eks. Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit. I forslag EM2025/104 er en generel bemyndigelse til at fastsætte andre tidszoner for nærmere angivne områder. I forslag EM2025/85, skal fastsættelse af tidszoner for Qaanaaq, Tasiilaq og Ittoqqortoormiit ske efter høring af lokalbefolkningerne.

Endvidere vil Naalakkersuisut kunne fastsætte regler om sommertid for Danmarkshavn og Pituffik Space Base.

Begge forslag foreslår et ikrafttrædelsestidspunkt den 24. oktober 2026, kl. 24.00.

Førstebehandling af forslagene i Inatsisartut
Under behandlingen gjorde der sig forskellige holdninger gældende.

Nogle partier ønskede en forsigtig tilgang, hvor påvirkningen af den nuværende tidszone først bliver evalueret, forinden man eventuelt beslutter sig for en ændring.

Det blev ligeledes drøftet, hvorvidt man kunne starte med at afskaffe sommertid.

Det blev bemærket, at de indkomne høringssvar ligeledes peger i forskellige retninger, da det i høj grad er subjektivt, hvordan tidszoneændringen mærkes af den enkelte borger.

Det blev endeligt bemærket, at en ændring af tidszonen tilbage til UTC -3, må forventes at indebære negative økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Blandt andet på disse baggrunde blev forslagene henvist til behandling i udvalget.

Høringssvar
De afgivne høringssvar er vedlagt lovforslaget, hvilket er i overensstemmelse med formkravene opstillet af Inatsisartuts Formandskab.

Deputationer
Deputationer fra følgende organisationer, selskaber og foreninger har haft foretræde for udvalget: Air Greenland og Grønlands Erhverv.

Skriftlige spørgsmål
Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Formanden for Naalakkersuisut om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Formanden for Naalakkersuisuts besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som bilag.

Forslagenes økonomiske konsekvenser for det offentlige
Forslagene forventes ikke at have omfattende økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Dog har forskellige høringsparter i høringssvarene gjort opmærksom på en række uhensigtsmæssigheder, især i kontakten med danske og europæiske samarbejdspartnere, som kan forventes at have negative konsekvenser for det offentlige, såfremt tidszoneændringen bliver gennemført. Udvalget henviser i øvrigt til de afgivne høringssvar hertil.

Det har imidlertid ikke, hverken på grundlag af lovbemærkningerne til den gældende Inatsisartutlov om tidens bestemmelse, eller på grundlag af modtagne høringssvar til de to nærværende lovforslag, været muligt for forslagsstillerne at anslå det nærmere omfang af forslagenes økonomiske konsekvenser.

Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet
Det var Naalakkersuisuts vurdering, at overgangen til den nuværende tidszone (UTC -2) måtte forventes at have positive økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. Forslaget om en tilbagevenden til den tidligere tidszone (UTC -3) må på den baggrund forventes at kunne indebære negative økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. Modtagne høringssvar bekræfter denne forventning. Særligt Air Greenland må forventes at blive ramt af negative konsekvenser. Udvalget henviser i øvrigt til de afgivne høringssvar hertil.

Det har ikke, hverken på grundlag af lovbemærkningerne til den gældende Inatsisartutlov om tidens bestemmelse, eller på grundlag af modtagne høringssvar til nærværende lovforslag, været muligt for forslagsstillerne at anslå det nærmere omfang af disse udgifter.

Forslaget om afskaffelse af sommertiden må på baggrund af indkomne høringssvar ligeledes forventes at have visse negative økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

Afskaffelsen af sommertid for Grønland vil således hvert år i perioden mellem sidste søndag i marts og sidste søndag i oktober øge tidsforskellen mellem hhv. Grønland og EU-landene med 1 time. Også i forhold til øvrige lande, som er omfattet af sommertidsordninger, vil afskaffelsen af sommertid for Grønland påvirke tidsforskellen en del af året. På verdensplan har omkring 70 lande i dag sommertid. Grønlands samhandel og samfærdsel med disse lande må antages i et vist omfang at kunne besværliggøres af den periodevise ændring i tidsforskel, som vil være en konsekvens af forslaget.

Grønlands Erhverv vurderer, at det vil kunne være direkte skadeligt for samarbejdet med vores primærmarkeder i Europa og Danmark, at Grønland med den foreslåede ændring til tidszone UTC -3 samt afskaffelse af sommertid i perioder vil have 5 timers tidsforskel ift. Europa/Danmark.

Konsekvenser for miljø, natur og folkesundhed
Forslaget om tilbagevenden til tidszonen UTC -3 forventes ikke at have konsekvenser for miljø og natur.

For så vidt angår folkesundhed er der grund til at antage, at forslaget om tilbagevenden til tidszonen UTC -3 vil kunne have positive konsekvenser, om end formentlig kun af mindre omfang. Det fremgår ligeledes, at der ikke er entydig evidens for eventuelle positive konsekvenser. Udvalget henviser i øvrigt til de afgivne høringssvar hertil.

Konsekvenser for borgerne

Såvel forslaget om overgang fra tidszonen UTC -2 til UTC -3, som forslaget om afskaffelse af sommertid vil – set over året – øge det samlede antal af lyse morgen- og formiddagstimer, og tilsvarende mindske det samlede antal lyse eftermiddags- og aftentimer.

Sundhedsdepartementet har i et høringssvar til nærværende forslag oplyst, at forskning påviser, at de lyse eftermiddage / aftentimer kan øge det antal timer, som borgerne bruger på udendørsaktiviteter. Udvalget henviser i øvrigt til de afgivne høringssvar hertil.

Forslaget om afskaffelse af sommertid vil til gengæld indebære, at borgerne ikke mere udsættes for gener ved skift mellem sommer- og vintertid (normaltid) som følge af søvnforstyrrelse og ændring af den biologiske rytme.

Andre væsentlige konsekvenser
Forslaget forventes ikke at have andre væsentlige konsekvenser.

Udvalgets bemærkninger til forslagene
Udvalget har noteret sig, at de mærkbare konsekvenser for den enkelte borger i forbindelse med overgang til anden tidszone og overgang til sommer-/vintertid i høj grad er subjektivt bestemt. Udvalget noterer sig ligeledes de divergerende holdninger under førstebehandlingen af forslagene.

Udvalget har endvidere noteret sig, at der i flere høringssvar gøres opmærksom på de afledte negative økonomiske konsekvenser for eksempelvis erhvervsliv og turisme. Især Air Greenland forventes at blive ramt negativt ved en tilbagevenden til tidligere tidszone, hvor udvalget noterer sig, at dette forventeligt også vil have en indvirkning på billetpriserne på især indenrigsruterne.

Specifikt omkring afskaffelse af sommertid bemærker udvalget, at den nuværende retstilstand er således, at Naalakkersuisut er bemyndiget til at fastsætte regler om sommertid, og at Naalakkersuisut dermed ligeledes er bemyndiget til at afskaffe sommertid, hvis dette ønskes. Udvalget bemærker i den forbindelse, at Naalakkersuisut er af den holdning, at sommertiden afskaffes i Grønland på samme tid, som dette sker i EU.

Udvalgets indstillinger

Indstilling til pkt. 85:

- Et flertal i udvalget bestående af Demokraatit, Inuit Ataqatigiit og Atassut indstiller forslaget til forkastelse.

  Dette flertal ønsker samtidigt, at Naalakkersuisut med hjemmel i den nugældende lov afskaffer sommertiden med virkning fra den 1. januar 2027 eller senest med

virkning fra den 1. januar 2028. Flertallet opfordrer på den baggrund Naalakkersuisut til, i deres svarnotat til 2. behandlingen, at give udtryk for, hvorvidt Naalakkersuisut agter at efterkomme flertallets ønske.

- Naleraq fremkommer med følgende mindretalsudtalelse:
  Naleraq bemærker, at Air Greenland ikke har dokumenteret, at overgangen til UTC-2 har skabt øgede indtægter, hvilket også er derfor at overgangen ikke har resulteret i billigere flybilletter m.m.
  Alligevel lægges der stor vægt på selskabets påstande om formodet tabte indtægter ved en tilbagevenden til UTC-3. Det fremstår som om hele befolkningens døgnrytme skal indrettes efter en forretningsmodel, hvor atlantflyvningen forudsætter personale og planlægning med udgangspunkt i Danmark, frem for at selskabet foretager de nødvendige tilpasninger med udgangspunkt i Grønlands befolkning.

  Naleraq finder det desuden dybt problematisk, at flertallet omtaler de negative konsekvenser for borgere, fiskere og fangere som "subjektive".

  Det handler ikke kun om enkeltes oplevelse.

  Når borgerne mærker konsekvenserne i hverdagen, og når sundhedsfaglig forskning peger på sammenhænge mellem soltid, døgnrytme, søvn, trivsel og helbred, kan det ikke blot affejes som subjektivt. Særligt ikke i et samfund, hvor mental mistrivsel og selvmord er stigende og alvorlige samfundsproblemer.

  Naleraq noterer sig, at flertallet bestående af IA, Demokraatit og Atassut dermed vælger at tilsidesætte den grønlandske befolknings ønske på baggrund af udokumenterede erhvervsøkonomiske påstande og et ønske om at fastholde Grønland tættere på Danmarks tidszone.

  Naleraq fastholder derfor, at forslagene bør vedtages.

  Grønlands tid skal indrettes efter Grønlands befolkning, og aldrig efter et andet lands kontortid.

<u>Indstilling til pkt. 104:</u>

- Et flertal i udvalget bestående af Demokraatit, Inuit Ataqatigiit og Atassut indstiller forslaget til forkastelse.

  Dette flertal ønsker samtidigt, at Naalakkersuisut med hjemmel i den nugældende lov afskaffer sommertiden med virkning fra den 1. januar 2027 eller senest med virkning fra den 1. januar 2028. Flertallet opfordrer på den baggrund

Naalakkersuisut til, i deres svarnotat til 2. behandlingen, at give udtryk for, hvorvidt Naalakkersuisut agter at efterkomme flertallets ønske.

- Naleraq fremkommer med følgende mindretalsudtalelse:
  Naleraq bemærker, at Air Greenland ikke har dokumenteret, at overgangen til UTC-2 har skabt øgede indtægter, hvilket også er derfor at overgangen ikke har resulteret i billigere flybilletter m.m.
  Alligevel lægges der stor vægt på selskabets påstande om formodet tabte indtægter ved en tilbagevenden til UTC-3. Det fremstår som om hele befolkningens døgnrytme skal indrettes efter en forretningsmodel, hvor atlantflyvningen forudsætter personale og planlægning med udgangspunkt i Danmark, frem for at selskabet foretager de nødvendige tilpasninger med udgangspunkt i Grønlands befolkning.

  Naleraq finder det desuden dybt problematisk, at flertallet omtaler de negative konsekvenser for borgere, fiskere og fangere som "subjektive".

  Det handler ikke kun om enkeltes oplevelse.

  Når borgerne mærker konsekvenserne i hverdagen, og når sundhedsfaglig forskning peger på sammenhænge mellem soltid, døgnrytme, søvn, trivsel og helbred, kan det ikke blot affejes som subjektivt. Særligt ikke i et samfund, hvor mental mistrivsel og selvmord er stigende og alvorlige samfundsproblemer.

  Naleraq noterer sig, at flertallet bestående af IA, Demokraatit og Atassut dermed vælger at tilsidesætte den grønlandske befolknings ønske på baggrund af udokumenterede erhvervsøkonomiske påstande og et ønske om at fastholde Grønland tættere på Danmarks tidszone.

  Naleraq fastholder derfor, at forslagene bør vedtages.

  Grønlands tid skal indrettes efter Grønlands befolkning, og aldrig efter et andet lands kontortid.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Aqqalu C. Jerimiassen
Formand

Kuno Fencker
Næstformand

Karen-Marie Kyed Frederiksen

Bo Martinsen

Nivi Rosing

FM2026/85 og 104
J.nr.: 01.33.03-00204
J.nr.: 01.25.01/26FM-LABU-00085 & 01.25.01/26FM-LABU-00104